

Konference v Budapešti Kontinuita a diskontinuita státnosti a ústavního práva ve střední Evropě

Dne 26. září 2017 se v Budapešti uskutečnila konference The Continuity and Discontinuity of Statehood and Constitutional Law in Central Europe (Kontinuita a diskontinuita státnosti a ústavního práva ve střední Evropě²). Jednání probíhala v angličtině. Šlo již o druhou konferenci ve vzájemné spolupráci Ústavu právních dějin PFUK a National University of Public Service (NUPS) Budapest. První se konala v březnu 2015 s názvem New and Old Migrant Minorities in Central Europe – Creation, Legal Status and Real Situation (Nové a tradiční menšiny tvořené migranty ve střední Evropě – vznik, právní postavení a reálná situace).

Obě konference se uskutečnily v budově maďarské Národní university pro veřejnou službu, tedy Nemzeti Közszoalati Egyetem (oficiální překlad National University of Public Service – NUPS). Ovšem v první polovině roku 2017 došlo k přesunu této významné instituce do jiné části Budapešti, takže šlo o různá místa v Budapešti a tato konference byla dokonce vůbec první v novém moderním vědeckém kampusu. Účastníci konference tedy měli také mimořádnou příležitost se seznámit s tímto zcela novým rozsáhlým vysokoškolským kampusem zahrnujícím nejen budovu pro kanceláře a výuku (hlavní roli hraje přitom výuka práva) ale i moderní ubytování pro studenty. Vzniká zde – v jihovýchodní části Budapešti – přitom postupně velký komplex navazující ještě na vojenskou akademii z éry Marie Terezie. Jde o jedinou státní vysokou školu Maďarska – společnou zejména pro vysokoškolské vzdělávání policie, armády, ale například i diplomacie. Zatímco v ČR nebo na Slovensku jsou samostatné policejní akademie a vojenské vysoké školy, tak zde je jediná instituce s mnohem širším záběrem. Význam této vysoké školy při vzdělávání osob pro státní službu by přitom dle plánů maďarské vlády měl nadále vzrůstat. Spoluorganizátory konference byl Ústav právních dějin PFUK a Maďarská akademie věd, Ústav pro právní studia.

Spoluorganizace konference Ústavem právních dějin PFUK (a celkově výrazný podíl odborníků z pražské právnické fakulty) se uskutečnily v rámci projektu Univerzity Karlovy Progres Q05 Právní a společenské aspekty migrace a problémy postavení menšin – vedeného prof. Kuklíkem. Navazuje se tedy na rozsáhlé menšinové výzkumy organizované Ústavem právních dějin PFUK, které představují již řadu let jedno z klíčových témat Ústavu. Hlavním organizátorem konference byl prof. Iván Halász, s nímž již má PFUK dlouhodobou spolupráci (v současnosti se např. připravuje trojjazyčné vydání příspěvků z konference Menšiny a vysoké školy), za českou stranu akci připravil dr. René Petráš. Z PFUK se účastnil aktivně také děkan prof. Jan Kuklík, který jednal s touto významnou vysokou školou i o další spolupráci, a vystoupil i doc. Harald Scheu z Katedry evropského práva PFUK. Příspěvky z této konference budou publikovány v renomovaném maďarském časopise *Acta humana*, a to ve speciálním anglickém čísle, stejně jako tomu bylo u konference z března 2015.³

² Poznámka: překlad názvu do češtiny – konference, organizátorského pracoviště i jednotlivých referátů – vytvořil autor zprávy a není oficiální. Organizace i jednání konference probíhaly jedině v angličtině.

³ *Acta Humana*, 2015, No. 4 – např. PETRÁŠ, René: *The Creation and Legal Status of the Slovak, Roma and Vietnamese Minorities in the Czech Republic*, s. 39–46.

Konference za účasti odborníků hlavně z Maďarska a ČR, ale i Polska a Rakouska se věnovala problémům kontinuity a diskontinuity státnosti ve střední Evropě, kdy výraznou roli hrály menšinové otázky. Příspěvky sice pojednávaly hlavně o historických aspektech, ale nebyly přehlíženy ani aktuální problémy práva zejména v Maďarsku a Polsku. Na úvod konference vystoupil prof. Dr. Norbert Kis, děkan Fakulty veřejné správy – Faculty of Science of Public Governance and Administration (National University of Public Service – NUPS). Hovořil o mimořádném rozvoji NUPS symbolizovaném novým vědeckým kampusem, ale i o tématu konference zejména v souvislosti s významnými nadcházejícími výročími let 1918 či 1989. Jako hlavní organizátor vystoupil na úvod – také jako předsedající první sekce konference – i prof. Iván Halász, také z Fakulty veřejné správy NUPS, který působí i v Maďarské akademii věd, Ústavu pro právní studia.

S prvním referátem nazvaným *The continuity and discontinuity of the interwar and postwar Czechoslovakia* (Kontinuita a diskontinuita meziválečného a poválečného Československa) vystoupil děkan PFUK prof. Jan Kuklík. Zaměřil se hlavně na recepci práva v roce 1918 a výrazná specifika práva ústavního, ale nastínil i následky druhé světové války. Další referát *The Proclamation of the Hungarian Republic in 1946* (Vyhlášení Maďarské republiky v roce 1946) přednesl doc. Gábor Schweitzer, působící na pracovišti organizátorů, tedy Fakultě veřejné správy NUPS, ale i na Maďarské akademii věd, Ústavu pro právní studia. Upozornil zde, že i po zániku Rakouska-Uherska zůstávalo Maďarsko svéráznou monarchií bez krále, která pak formálně skončila až po druhé světové válce, přičemž řada monarchií tehdy zanikla i v zemích Balkánu.

Velmi rozsáhlý referát věnovaný vývoji polské státnosti nazvaný *From Monarchy to Republic? (Od monarchie k republice?)* přednesl prof. Marcin Wiszowaty z Právnické fakulty Univerzity Gdaňsk. Výklad byl sice pojat velmi zešíroka od nejstarších tradic polské státnosti se zaměřením na dvacáté století, ale reaguje na současné problémy, kterými jsou snahy polského prezidenta od května 2017 o přijetí nové ústavy. Jde tedy o součást zcela aktuálních snah analyzovat polské ústavní tradice, což zajímavě ilustruje možné přínosy právní historie.

Druhé sekci konference předsedal děkan PFUK prof. Jan Kuklík. Dva referáty odborníků z PFUK věnovaly pozornost menšinovým problémům. S příspěvkem *The heritage of the League of Nations' minority protection system* (Dědictví systému ochrany menšin ve Společnosti národů) vystoupil doc. Harald Scheu z Katedry evropského práva PFUK. Naznačil přínos ochrany menšin v meziválečné době, která fungovala v rámci Společnosti národů, ale i pozdější negativní postoje k této otázce. Referát *The continuity and discontinuity of the Austro-Hungarian and Czechoslovak solution of minority issue* (Kontinuita a diskontinuita rakousko-uherského a československého řešení menšinových otázek) přednesl dr. René Petráš z Ústavu právních dějin PFUK. Podal složitý nástin velmi různorodých koncepcí právní úpravy postavení menšin za monarchie a v Československu. Jako poslední přišel příspěvek věnovaný domácím, tedy maďarským, aktuálním problémům nazvaný *The continuity and discontinuity in the current Hungarian constitutional regime* (Kontinuita a diskontinuita v současném maďarském ústavním systému). Vystoupila doc. Gárdos-Orosz Fruzsina, také z Fakulty veřejné správy National University of Public Service – NUPS, která působí i v Maďarské akademii věd, Ústavu pro právní studia. Věnovala se zejména aktuálním úvahám o změnách platné ústavy a to v kontextu otázek nepsané ústavy.

Na závěr jednání probíhaly rozsáhlé diskuse, kde např. prof. Jan Kuklík hovořil o aktuálních otázkách ústavy v Polsku a Maďarsku, ale i o otázkách koncepce ochrany menšin v souvislosti s postavením Slováků na počátku Československa. Konference přispěla k prohloubení kontaktů mezi právníky střední Evropy, ale i k výzkumu dané aktuální problematiky.

René Petráš